

Posudek na RIGORÓZNÍ práci:

Kognitivní, emocionální a behaviorální dimenze strachu v úkolových situacích v matematice

Cognitive, emotional and behavioral dimension of test anxiety in school task situations in mathematics

Autorka práce: **Mgr. Blanka Neudórflová**

Předložená rigorózní práce má 150 stran. Po formální stránce má práce všechny náležitosti: čestné prohlášení, strukturovaný obsah, český i anglický abstrakt, logicky uspořádanou teoretickou i výzkumnou část, diskusi závěrů a bohatý seznam literatury.

Volba tématu

Rigorózní práce Mgr. Blanky Neudórflové se věnuje badatelsky závažné problematice strachu. Motivačními ukazateli, především problematikou zaujetí úkolem a strachem v matematice, se autorka zabývala již ve své bakalářské i diplomové práci. Rigorózní práce sledovanou problematiku posouvá významně dále. Výzkumný zájem autorky se soustřeďuje na strach v matematice. Jde o téma velmi často probírané především v laických kruzích (proklamace: “strach do školy nepatří“), ale i u odborníků je toto téma mnohdy velmi zjednodušeně uchopeno. Je evidentní, že jde o velmi náročné a aktuální téma. V České republice, ale i v zahraničí, je nedostatek prací, které by respektovaly specifiku školního prostředí z hlediska strachu a byly zároveň schopné školní strach analyzovat v širších motivačních souvislostech inhibičních a facilitujících. Z širokého tématu úzkosti a strachu autorka vybírá a konkretizuje především otázky školního strachu v hodnotících situacích (testová úzkost) a otázky operacionalizace a diagnostiky dané problematiky. **Diplomovou práci, která byla hodnocena známkou výborně, významně ve své rigorózní práci rozšiřuje a propracovává. Práce je obohacena o dosud nepublikovanou část výzkumu, která se týká preference charakteru matematických úkolů. Dále autorka své výzkumy srovnává také s nejnovějším výzkumem, který byl v dané problematice u nás realizován.**

Obsahové zpracování

V teoretické části autorka poměrně důkladně prezentuje východiska své práce. Teoretické poznatky logicky uspořádává a diskutuje je z hlediska svého výzkumného projektu. Málomocná oblast psychologie má v pozadí tak pestrou a neuspořádanou teoretickou tematizaci a poměrně neuspokojivou operacionalizaci problematiky. Autorka postupuje od terminologického ukotvení a popisu jednotlivých dimenzí testové úzkosti (pozornost věnuje především kognitivní a emocionální dimenzi) u jednotlivých autorů až k modelům testové

úzkosti. Pro školní prostředí jsou přínosné především modely interference a modely deficitu a shrnující transakční model testové úzkosti. Je nutné ocenit, že se autorka neutopila v záplavě dílčích přínosů jednotlivých autorů (především zahraničních) a vybírá ty teoretické přínosy, které se zdají být relevantní a zvláště přínosné pro vysvětlení místa a působení strachu ve školním prostředí. V praktické části si tyto předpoklady ověřuje. Teoretická část je funkční a tvoří dobré teoretické pozadí práce, ale je ji možné ocenit také samu o sobě, protože má charakter zdařilé přehledové práce.

Cílem práce je nejen popis faktorů strachu, respektive psychologických fenoménů, které jsou jimi označovány, ale především hledání souvislostí (případně překryvů) mezi těmito faktory.

Ve výzkumné části zvláště oceňuji, že autorka nezůstala jen u popisu strachu na úrovni domény předmětu matematika a provázala výzkum s reálnou (hodnocenou) úkolovou situací. Přes složitost projektu je výzkumná část poměrně přehledná. Volba metodické strategie i konkrétních postupů je vyložena, dokumentována a kriticky posouzena. Operacionalizace strachu, a to především v zahraničních výzkumech, zdaleka není dostatečně propracována, neexistuje jasně ověřený a potvrzený nástroj, který by dostatečně zachycoval situační a rysovou stránku strachu včetně jeho podstatných komponent. Jednotlivé teoretické tematizace se na úrovni operacionalizace částečně překrývají. Rozhodnutí autorky využít dvou metod, ke kterým v České republice existují již normy, a doplnit je novou metodou, která by ve zkratce zachycovala hlavní komponenty strachu, jež jsou využity při operacionalizaci v zahraničí, autorce sice zkomplikovalo výkladovou stránku výzkumu, ale jde o rozumný krok, který může velice pomoci při vytvoření komplexní metody pro zachycení strachu ve škole. Výsledky výzkumu jsou logicky uspořádány a seriózně prezentovány. Poměrně značná šíře sledovaných cílů, početný soubor aplikovaných metod vyčleňující velký počet proměnných sebou vždy nesou nebezpečí přehlcenosti daty, což někdy nedovolí vystihnout pointu celého výzkumu. Autorka toto riziko zvládla, některé pasáže prezentovaných výsledků by si však zasloužily ještě hlubší analýzu (což si samozřejmě nárokuje další text), a to i za cenu neuvedení některých dílčích zjištění, která jsou sice zajímavá, ale ne tak podstatná. Ve snaze práci zpřehlednit se autorka někde drobně opakuje, vítám umístění pomocné tabulky v příloze, která přináší přehled souhrnných ukazatelů, směr jednotlivých kódů je sice uveden u popisu metod, ale při interpretaci tabulek by bylo zdlouhavé se vracet. Rigorózní práce je psaná srozumitelným odborně správným jazykem. Z těchto důvodů pozitivně oceňuji kapitolu shrnující výsledky a diskusi. Závěry práce mohou mít značný aplikační význam, především však mohou napomoci k výstavbě nových výzkumných hypotéz (otázek). Práce přispívá k diskusi o inhibující respektive facilitující úloze strachu ve škole. Napomůže také k operacionalizaci školního strachu.

Průběh spolupráce na rigorózní práci

Spolupráce s autorkou byla velmi příjemná a efektivní. Autorka byla pravidelně v kontaktu s vedoucí práce a vždy velice pečlivě plnila zadané úkoly. Během spolupráce došlo k výraznému pokroku v pronikání do zvoleného tématu.

Formální úprava

Přílohy jsou funkční a dobře uspořádané. Bibliografie obsahuje jak domácí, tak zahraniční literaturu (převažuje nejnovější zahraniční literatura). Výběr lze akceptovat, svědčí jak o rozhledu autorky, tak o soustředění na klíčové autority, odkazy v textu jsou korektní a jejich tlumočení svědčí o patřičném porozumění. Grafická úprava práce je promyšlená.

ZÁVĚR

Celkově hodnotím rigorózní práci Mgr. Blanky Neudóřflové velmi pozitivně. Práce splňuje všechny požadavky kladené na rigorózní práci na PedF Uk – odpovídá svým rozsahem, obsahem i způsobem zpracování. Autorce doporučuji ve výzkumné činnosti v dané problematice pokračovat. Autorka prokazuje, že je schopna řešit i náročné výzkumné úkoly.

V Praze dne: 26.10. 2017

Isabella Pavelková